

trebna; tako rešitev pa je tudi v interesu učiteljskega, ker je za učiteljsko vsekakor boljše, ako se ne cepi na več kategorij ter se ne deli na višje in nižje po izobrazbi in položaju. Tako cepenje je slabi moč učiteljskega stana, ker isti je lahko močan in jak samo takrat, kadar vlada med učiteljskim popolna enakost v izobrazbi in položaju in ako vse vežejo enaki interesi, enake težnje in ideali, in le takrat lahko vlada med učiteljskimi vrstami prava bratovska ljubezen in tovariška solidarnost, in to je faktor, od katerega največ zavisi, moč, jakost in uspeh učiteljske organizacije.

Učiteljstvo si mora biti svesto tega, da bi bila največja napaka in nespametnost za naš stan, ako bi se učiteljsko cepilo in delilo na višje in nižje kategorije po izobrazbi, plači in položaju, in da mora raditega vse one, ki mu to cepjenje želijo in povzročajo, smatrati za največje škodljivce stana, zato ne sme nikdar pripustiti v tako nesrečno in škodljivo cepitve, ampak se mora boriti proti temu z vsemi silami. To nagajajo dobro pojmovani interesi učiteljskega stanu!

(Dalje prihodnjič.)

Krivice.

Vse dokazovanje našega položaja se je izblinilo v nič. Preloženo, preslišano — dobro — pogledimo zopet malo okoli sebe, nuno ima stvari, bodimo na straži, beležimo vse, kar je vredno da vemo vsi. Če nam naš list ne zadostuje, povečajmo ga, podpirajmo ga dajmo mu, kar rabi da bo res predstavnik naših misli.

Pripadniki prosvetnega proračuna govore: Upokojiti se mora nekaj starejših učiteljev, da bodo lahko stopile na njih mesto mlajše moči. Vse lepo in prav, Slišiš organizacija?! Dokler hočejo delati naši stari tovariši, svobodno jim. Neodustljivo bi na bilo, da bi jih šolske oblasti upokojile prej, predno jim je zasiguran življenjski obstoj v penziji, katerega slika hočem tudi podati. Stare odganjamo, mladih itak ne moremo nastaviti, ker ni kredita — torej navalimo na ljudsko proučevanje na ta način, da odrinemo nje povzročitelje in proračun bo zadovoljiv prikladal. — Tudi vredno, da zabeležimo vsaj ta uspeh.

Ni se na tudi čuditi našim upokojenskimi aspirantom, da prezirajo vse navale na njih upokojitev s tem, da zlepa ne izprežejo. — Neki upokojenec blizu Maribora piše svojemu tovarišu in prijatelju takole: Upokojen sem na lastno prošnjo s 30. novembrom 1922. Že nad leto dni moram vračati draginjsko doklado za svojo ženo ker je posestnica ter so mi črtali doklade za vso mojo družino. V dekretu imam zajamčeno polno plačo z draginjskimi dokladi, dobivam pa za svoje 40letno službovanje mesečno beri in strmi 397 Din t. j. 1588 K!

Najlujše prizadeti so na danes družinski očetje — uradniki, Komaj prejme denar, razpošlje svojo »gažo« za otroke, ki študirajo v mestu, sam pa živi — od dolgov. — Pa tudi učitelj samec moraš biti izvrsten gospodar, da si prihraniš tekom časa za najpotrebnejšo obleko.

Brez konca se vrstijo podobne mizerije, od katerih nas vse silijo da mislimo na energično odpono. Uvidevnosti na svetu bržčas več ni, raditega bo treba pristopiti k mizi pravice, ostanje naše težnje le težnje.

Predvsem pa je treba iskati rane nam vsem brez razlike; danes vemo le, da jih imamo, ne vemo pa kje so. Premišljajmo in eruirajmo jih.

Ne smemo pozabiti, kaj vse nam je pomagalo rano povečati. Kaj smo že pozabili pričkanje za našo višino izobrazbe, ko se ni vedelo niti, v katero kategorijo inteligence pravzaprav spadamo in če je sploh kakšna kategorija za nas. — Tako sramotno se je obravnavala ta važna točka, ne brez vse naše krivde, ko se je šlo za neke volitve v Zagrebu na univerzi se je dvomilo tudi o praviči glasovanja frekventantov višje pedagoške šole v Zagrebu. Veliko je že bilo predlogov, kako urediti našo izobrazbo na razne načine. Enotnega postopanja, enotnih zahtev ni bilo opaziti.

Smu li pozabili že ono znamenitost, do kateri je ena zakonska polovica prikrašana na dohodkih, če sta poročena uradnik — uradnica. Smu mar pozabili prepiranje za aktivno in pasivno volilno pravico? itd.

Vse to je vredno, da ohranimo v spominu. Že samo to zadostuje, da se strnemo vsi brez razlike v stanovsko organizacijo naše UJU. Tu udeležujemo naše politične sile vsi za blagor nas vseh Jugoslovčanov.

Darujte 7% državno posojilo Učiteljskemu konviktu in Učiteljskemu domu!

P. Bogovič:

Učitelji - ministri.

(Sposobnim prednost!)

Vai demokratizma ruši i potaplja žalosne ostavštine sredovečnog feudalnog doba i diže na površinu nove zdrave vrednote, koje će ozdraviti i pojačati trule društvene i državne prilike.

Snaga je sva u širokim slojevima naroda, koji je nije razviti mogao do sada, jer je bio pritisnut i prigušen, kao podređena inferiorna masa. Novi dan slobode podignut će narodna krila i osvežiti narodni organizam svojom jakom neistraženom energijom. Otvorio se novi reservoir, koji će dati života i snage istrošenim i klonulim državnim organizmima. Opstanak i budućnost države je osigurana, kada s njom vlada narodna snaga i narodna volja. Narodni duh in rodna sila, treba da struji iz »nižih« slojeva u »više«; niži treba da pomladu, regeneriraju više, jer u narodu su nagomilana neiscrpiva brda iake narodne energije i volje.

V našem narodu je sav taj veliki duševni kapital neistrošen. Nismo još imali prilike, da ga načinimo, i da kopažemo što možemo i što hoćemo. Austrija, kao i sve autokratske države, osnivale su svu svoju moć na slaboj, izmoždjenoj aristokraciji i militarizmu pa zato dašas i počinjavu u miru većnom. Degenerisana »plava krv« ohladila se. Njezina životna moć je posve propala, a od nekadšnje moći, sjaja i vlasti ostale su samo ruševine kao žalostan spomenik poznijim pokoljenjima. Crkva i država počela se razlikovati i razilaziti. Uloge se izmenjuju.

Ko bi gori, eto je doli.

A ko doli gore ustaje. — Gundulić. Prezreni i pogaženi dižu se! Iz njihovih glava ishlapljuju tvrde naslage predrasuda, koje su im okamenile mozag, ubile ponos i od živog potpunog čoveka učinile pučo, mrtvo sredstvo, roblje. Narod su dugo bili sapeti u saci odabrane vlastele. I duh su im sapeli. Jedna je glava mislila za ve. To je roptvo dugo trajalo, zato je ostavilo iake tragove koji lagano izčezavaju.

Svetski je rat pospešio evoluciju masa. Duševni je život masa postao živiji, gibljiviji. Svaka borba rodi nešto novo i dobro. »Krivi« su se »bogovi« pred masom srušili. Ljudi se uče gledati, krive vrednote padaju, nikomu nije cena ni veća ni manja od njegovih, nutarnjih zasluga. Manje ih već ima, kojih zaslepljuje ime plemu, ili bogatstvo, ali pred jakim značajem i razvijenim umom, svaki ima duboko poštovanje. Samo toliko je svaki vredan, koliko su njegove duševne sposobnosti razvijene. Moralna snaga daje ugled i moć pojedincu, kao i društvu. Snaga će uvek biti najveća slava ljudska — najveći Božji dar — Nazor. Pred njom padaju svi mediokriteti, ona mora da vlada. I narod kaže: um caruje, a većina zemlju rije. »Freie Bahn den Tüchtigen!« Nabacio je u njemačkom parlamentu Bathmann-Hollweg, premda i sam aristokrat i to u času, kada je u Njemačkoj cvao militarizam, a vladala najgora reakcija.

Mi smo još i danas žrtve predrasuda. Premda su se naši kolege iskazali na svim poljima nauke, a mnogi i danas stoje na prvim mestima države, sasvim tim još mnogi i mnogi gledaju u nama samo »seoskog školnika«, koji nemože dalje od sela Površan svet teško zaboravlja prošlost i za to još sudi čoveka po kaputu i njegovom budželaru.

»Prigode beru jagode.« Teške posle ratne državne prilike, bacile su napred, na državno kormilo, mnogo ljudi, bez obzira na stalež, da svojim jakim sposobnostima spasu tonuli državni brod. Među ovima ima i više učitelja koji mogu biti na ponos i ugled čitavog učiteljstva.

(Dalje prih.)

Ferjalni Savez učiteljstva.

— i Ferjalni Savez. Za učiteljstvo kamniškega okraja se je ustanovilo dne 15. III. t. i. N. F. F. S., ki je CLI skupnega F. S. Tovariši in tovarišice javite svoj pristop še ta mesec, ker se z vsakim mesecem vpisnina poviša, v juliju in avgustu pa se soloh ne sprejema članov. Javiti se je pri tajajnici Miri Legiša v Komendi ali pri tajajnici M. Salaba v Mengšu. Tudi vsi, ki ste se priglasili za učit. počit. izlet, morate postati člani P. F. S., ker imate s tem že zasigurno četrtinsko vožnjo po železnici in na parobrodih.

Marica Salaba, tajnica.

— i Počitniški izlet. V soboto, dne 31. marca se je vršil II. sestanek v hotelu Tivoli da se definitivno določi smer in program izleta. — Ker ni izmed udeležencev izleta nihče predlagal smer, se je sprejel

moj predlog po sledečem programu: Ljubljana — Karlovac — Ogulin — Bahin-potok — od tu peš na Plivčica jezera — povratek na isto postajo — Gospić — Šibenik — Split — po brodu v Dubrovnik — Mostar — Sarajevo — Brod — Zagreb — Karlovac — Ljubljana. Upani, da se s tem ustreženo vsem prijavljenim. Skrbelo se bo za ugodno stanovanje. Cas: 2. avgusta (10—12 dni). Stroški 300—500 dinarjev. Vsak prijavljenec naj vstopi kot član v Fer. Savez tri podružnici svojega okr. učit. dr. če pa F. S. ne obstoja, pa v najbližji podružnici F. S. Rok za priglasenje je potekel 1. aprila, le v slučaju so-degovanja pri igri se priglas sprejme. Priglasenih udeležencev je čez 40. Če so v katerem okraju pogoji za nastudiranje igre ugodni, prosim, da se mi javi naslov igre najkasneje do 15. maja. Če bodo narti uspešni, se stroški sorazmerno zmanjšajo. — S. Mrovljé, Vel. Lašče.

Učiteljski pravnik.

— § Osebnost in stanovanjske doklade. (Na ponovno vprašanje.) V predzadnji stev. »U. 1.« objavljeno pojasnilo s tem naslovom se mora pravilno glasiti: A. Aktivni uslužbenci. 1. Člen 5 (IV.) gornjega zakona določa (za uslužbenca po čl. 4., 5. in 13.) dnevno osebnost doklado in sicer od letne plače: v II. razr., v III. razr. itd. B. Upokojenci. 1. Po členu 17. (X.) znaša osebna draginjska doklada dnevno od letne pokojnine: v II. razr.: do 2999 Din ali K 12 Din, od 3000 Din ali K dalje 13 Din; v III. razr.: do 2999 Din ali K 11 Din, od 3000 Din ali K dalje 12 Din. 2. Po členu 22. (XII.) pripada upokojencem(kam) stanovanjska doklada in sicer od letne pokojnine: v II. razr.: do 2999 Din ali K 7 Din, od 3000 Din ali K dalje 6 Din; v III. razr.: do 2999 Din ali K 5 Din, od 3000 Din ali K dalje 4 Din itd. do zadnjega odstavka.

— § Ministerijalen odlok. Ali ima z aktivnim učiteljem (državnim uradnikom) poročena aktivna učiteljica pravico do stanovanjske doklade? Glasom razpisa ministrstva prosvete S. N. br. 4223 od dne 12. marca 1923 je izdala generalna direkcija državnega računovodstva ministrstva financ z odlokom D. R. br. 17.781 od 12. februarja 1923 nastopno pojasnilo: »Po uredbi člena 34. zakona o draginjskih dokladah od 28. februarja 1922 se zmanjšujejo na polovico samo draginjske doklade, ako sta mož in žena v državni službi in v istem mestu. Medtem se mora izplačevati polna stanovanjska doklada možu in ženi če sta tudi v istem mestu.«

— § Draginjski razredi. Zadeva trenutno sicer ni aktualna, ker je vprašanje draginjskih doklad za nekaj mesecev rešeno, oziroma se vsaj smatra kot rešeno, toda v bližnji bodočnosti bode zopet stopila v ospredje. Da nas čas ne prihiti, bi rad sprožil nekaj misli, kako stališče naj zavzamejo naše organizacije in naši zastopniki pri uvrščanju posameznih krajev v draginjske razrede. Pri zadnjem povišanju draginjskih doklad se je razlika med posameznimi kraji izenačila v toliko, da so obveljali samo še trije razredi. To je znamenje, da so merodaini činitelji jeli uvidevati, da je krivično delati take razlike pri odmeri draginjskih prispevkov. Ako malo premoči današnje življenjske razmere v mestu in na kmetih, mora priznati vsakdo, ki kolikčak objektivno sodi, da so še ti trije razredi odveč in krivični, da so le posledica nerazumevanja razmer, katero tako rado odlikuje gospod pri zelenih mizah. — Vzemimo na primer mesta in bližnje okolice. Dogaja se, da stoji okoliške šole tesno na periferiji mesta, od katerega jih loči po nekod samo ulica, tako da ni videti, kje se neha mesto in kje se začneja okoliška občina, a vendar je učiteljstvo glede doklad za eno stopnjo nižje. Živi torej v popolnoma enakem položaju kakor mestno učiteljstvo in uradništvo odvisno od istega trga in cen, tudi stanovanja nimajo nič cenejša, ako ne stanujejo sploh v mestu. Sodelovati mora v istih kulturnih društvih in plačevati ravno tolik narodni davek kakor tovariši v mestu. Razlika je samo ta, da ima navadno mnogo težje delo, ker so socialne razmere predmetstij in okolice običajno nrecej slabše kakor v mestu samem. — Več tako prizadetih šol in zavodov se je opetovano trudilo doseči uvrstitev v isti draginjski razred, kakor ga ima sosednje mesto, a seveda zaman, kajti izjem ne morejo delati. Priznati moramo, da bi bilo tudi v celoti zelo težko izvesti tako izenačenje med mesti in bližnjimi okolici, ker bi moralo veljati za celo državo. In kako široka naj bi bila taka recimo, draginjska cona okoli mesta,

kje neha vpliv mesta na zaledje kje naj bi se potegnila pravična meja? — Pojdimo pa dalje na kmete. Ne da se pobiti trditvev, da žive tovariši na deželi čestokrat dražje in težje nego v mesu. Cene deželni pridelmom so ondi le za malenkost nižje zato pa so druge potrebščine primeroma dražje. Učitelj na kmetih se mora, ker je poleg duhovščine pogosto edini inteligent, bolje prezentirati kakor tovariši v mestu, ki se takorekoč izgube med množico. To velja pa še posebno za učitelje v obmejnih in narodno ogroženih krajih kjer narodno in prosvetno delo med ljudstvom mnogo stane. A najbolj prizadeti so nedvomno oni, ki imajo deco v mestnih šolah. Naravnost uganka mi je, kako morejo izhajati, ako plačuje o za enega ali več dijakov po 2000 K mesečno. In če zbolj sam ali pa kateri drugi iz družine? En sam obisk zdravnika iz mesta ga lahko velja celo mesečno plačo. Sedanjí predpisi in zakoni sicer prepovedujejo učitelju šport, da bi bil bolan, a narava žalibog ne sluša njihovih modrosti. Razlika v plači je gotovo tudi mnogo kriva da učiteljstvo tako silo z dežele v mesto, kar se pravzaprav nikomur ne sme zameriti, kajti vsakdo ima pravico, da si izboljša težki položaj. In ravno mesto nudi poleg drugih udobnosti še priliko za postranski zaslužek. Sem sicer v principu proti takemu zaslužku, ker se ne sklada z vzvišenim poklicem učitelja, a današnje razmere ga opravčujejo. — Kratkotjedno dolgega besedovanja pa je, da v sedanjih razmerah trije draginjski razredi niso upravičeni, ampak naravnost škodljivi, ker zastopavljajo najbolj one, ki žive v najtežjem položaju. Nikakor nismo nevoščljivi mestnim tovarišem, ki vkljub razliki ne morejo izhajati, želimo le, da se vsem izboljša in izenači gnotno stanje. Naj imajo v božjem imenu izjemo oni kraji, ki so sedaj všteti v I. draginjski razred, a drugod je treba odpraviti razliko, kar bo zelo v prid tudi enostavnejšemu knjigovodstvu.

Vestnik meščanskih šol.

— c Deška meščanska šola v Ptuj. Trgovec Robert Rosenfeld v Ptuj je daroval za nakup učil in učnih pripomočkov deški meščanski šoli 250 Din, za kar se mu ravnateljstvo najtopleje zahvaljuje.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

— t Izpraševalna komisija za usposobljenostno preizkušnjo iz kmetijstva za osnovne šole na državnem moškem učiteljskem v Mariboru in podrobni načrt za to preizkušnjo. Pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, je ustanovila z razpisom z dne 15. marca 1923, v izpraševalni komisiji za ljudske in za meščanske šole v Mariboru poseben kmetijski odsek za preizkušnjo iz kmetijstva za osnovne šole v zmislu člena V., odstavka 2., naredbe bivšega avstrijskega ministrstva za uk in bogočastje z dne 31. julija 1886., št. 6033 (min. naredb. 1886., št. 52) ter imenovala v ta odsek nasleduje člane:

1. Matijo Pirca, ravnatelja državne-ega moškega učiteljskega v Mariboru, kot predsednika;

2. Alfonza Valesa, profesorja na državnem moškem učiteljskem v Mariboru, kot izpraševalca za prirodopis;

3. inženjerja Val. Petkovška, strokovnega učitelja na državni srednji kmetijski šoli v Mariboru, kot izpraševalca za poljedelstvo, živinorejo, kmetijsko gospodarstvo in knjigovodstvo, zadrugništvo, kmetijsko zakonodajo in kmetijsko kupčijstvo;

4. Josipa Priola, strokovnega učitelja na državni srednji kmetijski šoli v Mariboru, kot izpraševalca za vinarstvo, kletarstvo, sadjarstvo uporabo sadja, vrtmarstvo in čebelarstvo.

Ta komisija začne poslovati s pomladnim rokom 1923. leta.

Obenem je odobrila pokrajinska uprava, oddelek za prosveto in vere, za to preizkušnjo nastopni podrobni načrt:

1. Vohče veljajo za to preizkušnjo določila razpisa bivšega avstrijskega ministrstva za uk in bogočastje z dne 31. julija 1886., št. 6033.

2. Posebe se še odreja:

a) Usposobljenostni izpit iz kmetijstva je strokovnega značaja ter se deli na pismeni in ustni izpit.

b) Pismeni izpit traja štiri ure. V tem času izdela kandidat(inja) izmed štirih predloženih nalog po lastni izbiri dve, in sicer eno strokovno, drugo pa metodično. Teme naj bodo izbrane iz sadjar-

Uradni list, št. 29 z dne 27. III. 1923 (nar. 145.)